

ekstremizmu-bogdan-petrenko-za-tri-roki-v-ukrajini-vidkrito-4600-sprav-shchodo-teraktiv-a-pokarano-lishe-17-osib-447382.html?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 11.03.2025).

6. Україні слід законодавчо визначитися з поняттям «екстремізм», розробити держпрограму і превентивні заходи – експерти. URL: https://interfax.com.ua/news/press-conference/710858.html?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 11.03.2025).
7. Ультраправі конфронтації та насильство. Результати моніторингу 2020 року. URL: https://violence-marker.org.ua/blog/2021/03/12/ultrapravi-konfrontacziyi-ta-nasylstvo-rezultaty-monitoryngu-2020-roku/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 11.03.2025).

Лобур Іван

Науковий керівник – доц. Волік Надія

ПЕРІОДИЧНІ ПАРАФІЯЛЬНІ ВИДАННЯ, ЯК ЗАСІБ КОМУНІКАЦІЇ ТА ЄВАНГЕЛІЗАЦІЇ У ПАРАФІЇ (НА ПРИКЛАДІ ДУШПАСТИРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОТЦЯ ІВАНА ШЕВЦІВА В АНГЛІЇ ТА АВСТРАЛІЇ)

Вступ. У сучасному суспільстві, яке перебуває в постійному інформаційному обміні, засоби масової комунікації займають ключове місце у формуванні громадської свідомості та міжособистісного діалогу. Релігійні організації, будучи невід’ємною складовою суспільного життя адаптуються до нових викликів, що постають у сфері комунікації. Зокрема, актуальним є використання сучасних і традиційних засобів інформаційного впливу – таких, як періодичні парафіяльні видання. Історичний досвід показує, що ще задовго до появи цифрових технологій, Церква активно використовувала друковане слово як засіб євангелізації, катехизації та духовного єднання з вірними. Особливий інтерес у цьому контексті становить душпастирська діяльність о. Івана Шевціва, українського священника, який здійснював своє служіння в еміграції, зокрема в Англії та Австралії. Його зусилля у створенні та редагуванні парафіяльних видань були не лише спробою поінформувати вірних, але й спрямовані на збереження української ідентичності, забезпечення духовного зв’язку між священником і громадою. Аналіз досвіду о. Івана Шевціва дає змогу простежити, як пастирське слово, надруковане на сторінках парафіяльної преси, ставало інструментом не лише для трансляції церковного вчення, а й для укріплення спільнотної солідарності в діаспорі.

Метою дослідження є з’ясування ролі періодичних парафіяльних видань як засобу комунікації та євангелізації у житті парафії на прикладі душпастирської діяльності о. Івана Шевціва в українських громадах Англії та Австралії.

Виклад основного матеріалу. Отець Іван Шевців (1926–2012 рр.) народився в селі Гарбузів на Тернопільщині. Свою духовну освіту розпочав у Львові в Малій духовній семінарії, а згодом продовжив навчання в Папському Урбаніанському університеті в Римі. Іерейські свячення отримав у 1951 році. Свою душпастирську місію розпочав у Великій Британії (1952–1958 рр.), а згодом продовжив у місті Сідней, Австралія. У 1951 році апостольський візитатор для українців-католиків у Великій Британії владика Іван Бучко запросив о. Івана до душпастирської праці в Англії. Становище української еміграції було надзвичайно складним. Як свідчив сам о. Іван, основну частину української громади становили колишні військовополонені – переважно вояки 1-ї Української дивізії (так звані «склепки»), а також

цивільні особи, вивезені на примусові роботи до Німеччини, які після війни не повернулися в радянську Україну та були переселені до Англії як контрактові працівники (European Voluntary Workers) [2, с. 36].

Більшість українців на той час проживали в таборах, створених після війни. Дехто одружувався з англійками, інші – прибували до Англії вже з сім'ями [2, с. 36]. Душпастирство у таких умовах вимагало не лише духовної опіки, але й глибокого розуміння соціальної адаптації мігрантів. Отець Іван зумів об'єднати розрізнені групи вірян у спільноту, що функціонувала як велика родина. Богослужіння проводилися здебільшого в таборових каплицях, рідше – в римо-католицьких храмах.

Протягом п'яти років священник обслуговував 56 осередків у 16 районах Лондона. Для налагодження постійного зв'язку з вірними він видавав спершу «Листи-послання», а згодом започаткував періодичне видання «Наша Церква» – кварталник, який владика Іван Бучко назвав «Органом Світського Апостольства» [2, с. 37]. Графічне оформлення часопису, зокрема віньєтку, виконав український художник, професор Роберт Лісовський [4, с. 2–3].

Часопис «Наша Церква» був прес-органом Світського апостольства УКЦ в Західній Європі, його засади були сформульовані ще у 1949 році. Видання було зосереджене на висвітленні актуальних питань українського релігійного, суспільного та культурного життя в діаспорі. Варто зазначити, що «Наша Церква» мала не лише релігійний, а й суспільно-культурний характер. Редакція активно закликала до участі широкого загалу, заохочуючи надсилати дописи, новини тощо, що значно сприяло розвитку та популяризації видання [3, с. 22; 4, с. 94–95].

Попри окреслені цілі, часопис «Наша Церква» не виходив регулярно. Лише тоді, коли редакційну колегію очолив о. Іван Шевців, видання стало постійним рупором для українських католиків у Великій Британії. Одним із чинників, що сприяв активізації редакційної роботи, була ліквідація багатьох гуртожитків, де раніше проживали великі групи українських робітників. Люди почали розселятися в приватні помешкання у містах і селах, через що духовне служіння й комунікація з ними стали значно складнішими. У такій ситуації виникла потреба у створенні при Генеральному вікаріаті Апостольського Візитатора постійного інформаційного органу для зв'язку з понад 20 тис. вірян, розсіяних по всій території Великої Британії

У 1954 році у віснику Апостольського Візитатора було опубліковано статтю під назвою «Журнал «Наша Церква» стає Органом Католицької Акції серед вірних Українців в Європейському Екзархаті» [4, с. 95–99]. Такий крок був зумовлений потребою у друкованому виданні для новоствореної організації «Християнський Рух». На відміну від Католицької Акції, яка була тісно пов'язана з церковною ієрархією, нова структура прагнула охопити ширше коло завдань – не лише релігійних, а й суспільних, зокрема політичну тематику української громади в діаспорі.

Журнал «Наша Церква» став важливим інформаційним і духовним осередком для українських священників і мирян у країнах Західної Європи. Всі душпастирі, які входили до осередків Католицької Акції, мали обов'язково передплачувати видання. На початковому етапі фінансування частково забезпечувала благодійна організація «Харітас», а священники, зі свого боку, активно популяризували її діяльність і закликали вірян до пожертв – на підтримку справ милосердя для душі й тіла українських біженців та переселенців [4, с. 98–99].

У 1957 році о. Іван придбав храм у місті Брадфорд, графство Йоркшир. Ця важлива подія в житті української громади не залишилася непоміченою: редакція місцевого щоденника «Telegraf and Argus» надіслала журналіста та опублікувала статтю про українців і їхній новий храм. На той час мало хто наважувався публічно згадувати Україну чи говорити про проблеми українського народу, тому ця публікація викликала значний резонанс. Згодом її передрукував і римо-католицький тижневик «The Universe», що виходив у Лондоні. Це стало джерелом великої підтримки та піднесення серед українців у Великій Британії [2, с. 63–65].

Наводимо уривок зі статті «Українські католики в Брадфорді», опублікованої в «Telegraf and Argus» 2 грудня 1957 року:

«Це був важливий рік для маленької, але швидко зростаючої групи іммігрантів у Брадфорді. Упродовж останніх десяти років сюди прибували українські католики – втікачі від російського гноблення. Сьогодні їхня кількість зросла до 1400. Завдяки їхній підприємливості та ощадності вони наклали достатньо грошей, щоб купити для себе церкву. Незважаючи на те, що Україна тепер є політичною частиною СРСР, вона має власну мову і культуру, які відрізняються від російської мови і культури, і, як свідчать утікачі, що тепер живуть у Брадфорді, багато українців були б дуже задоволені бачити кінець російського панування» [2, с. 63].

У 1959 році о. Іван Шевців прибув до Австралії, де розпочав своє душпастирське служіння як сотрудник о. Петра Дячишина в Сіднеї. Проживаючи у монастирі Отців Пресвятого Серця Христового в Кенсінгтоні, він активно долучився до духовного життя української громади: відвідував вірних, навчав дітей у школах у Сіднеї, Канберрі, Квінбієні, Воллонгонгу, надаючи їм не лише релігійну, а й моральну підтримку [6, с. 35–40]. У зв'язку з проживанням українських емігрантів по усій території Австралії та проблемами з наданням постійної духовної опіки через нестачу священників, постала потреба у власному друкованому органі. Саме тому у 1960 році за ініціативи о. Івана було засновано журнал «Церква і життя», який вже у 1968 році став двотижневиком, а з 1973 року виходив щотижня. Віньєтку до часопису виконав графік Леонід Денисенко в Сіднеї [4, с. 3].

У першому номері редакція чітко окреслила позицію видання як засобу боротьби за гідність людини в духовному та матеріальному вимірах, а також за збереження християнських цінностей. Підкреслювалося, що Церква має не лише право, але й обов'язок користуватися тими засобами впливу, які пропонує сучасна цивілізація – зокрема пресою. Українська Католицька Церква в Австралії, як частина Вселенської Церкви, повинна також мати власне

релігійно-суспільне видання, яке стало б джерелом єдності, віри та самосвідомості для вірних [7, с. 386]. Особливо наголошувалося, що українська громада в Австралії відчувала гостру потребу у такому виданні, що була спричинена, зокрема, розселенням українців із таборів по всій країні, що значно ускладнювало підтримку міжособистісних зв'язків та духовну опіку.

Завданням часопису, окрім релігійного просвітництва, було також зміцнення католицької свідомості серед українських вірних Сіднея та його околиць, підготовка активних мирян – «апостолів Христових засад», виховання молоді в українському обряді та національній свідомості. «При допомозі друкованого слова хочемо дати їм те, чого вони може не мали нагоди набутися вдома, чого не завжди можуть набутися з уст свого душпастиря сьогодні, або що вони вже може втратили впродовж кільканадцяти річного скитання по чужині» [4, с. 100]. Як і в попередньому досвіді о. Івана в Англії, він закликав вірян підтримувати видання не лише матеріально, але й активно долучатися через дописи та новини.

Журнал «Церква і життя» виходить і сьогодні, публікуючи матеріали українською та англійською мовами. Крім того, з 1968 по 1995 роки при парафії св. Андрія у Сіднеї друкувалися «Душпастирські вісті» – видання, яке мало на меті не лише євангелізацію, а й плекання солідарності українців-католиків за кордоном, нагадування про обов'язок турботи не лише один про одного, але й про тих, хто залишився в Україні [5, с. 165–167].

Одним із яскравих прикладів пастирської діяльності через пресу стала проповідь о. Івана, опублікована 4 травня 1969 року, присвячена євангельському зціленню розслабленого. У ній священник порівнював постать розслабленого з потребуючими серед української громади Австралії, підкреслюючи водночас, що допомога потрібна й тим, хто залишився в Європі. У зв'язку з цим було оголошено про проведення благодійного ярмарку на Зелені Свята 1 червня – як «доказ національної солідарності і самопомогі» [1, с. 25–27].

Висновки. Сучасні друковані та інтернет-видання мають значний вплив на громадську свідомість. Як показують події повоєнних років, українські священники та Церква в цілому визнавали необхідність використання преси як інструменту для євангелізації та комунікації з вірними, які проживали по всьому світу. Яскравим прикладом цього став о. Іван Шевців – колишній дивізійник і борець за збереження української ідентичності в Англії та Австралії. Його діяльність, здобутки та напрацювання залишаються актуальними й сьогодні. В сучасних умовах Церква активно використовує всі доступні методи сучасної цивілізації для популяризації Євангелія Христового та захисту національної ідентичності українців діаспори.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шевців І. Збірник проповідей поданих у Душпастирських вістях, Сідней, 2005. 149 с.
2. Шевців І. З Богом та Україною в серці. Документи в обороні правди, справедливості і прав українського народу і його церкви (фрагменти життя і діяльності священника УКЦ на чужині). Рим – Лондон – Сідней, 1945-2000 / о. Іван Шевців. Л.: [б. в.], 2001. 471 с.
3. Наша Церква, Лондон. Березень, Ч.2.1949. С. 1–22.
4. Шевців І. *Orega omnia*. Т.1. Сідней, 2006. 194 с.
5. Делятинський Р. Бедрій Н. Єпископ Іван Прашко – Апостольський екзарх українців-католиків Австралії, Океанії та Нової Зеландії (1958–1982 рр.). Науковий вісник ІФТА «Добрий Пастир»: Зб.наук.праць. Теологія. 2010. № 3. С. 159 – 190. с. 165 – 167

6. Нарис історії Української Католицької Церкви в Південній Австралії 1950–2000 / ред. М. Кіналь, М. Добриденко, П. Курпіта, Т. Андрушко. Аделаїда, 2001. 200 с.
7. Шевців І. Українська Католицька Церква в Австралії. Альманах українського часопису «Вільна Думка» та Фундації українознавчих студій в Австралії / передм. В. Шумський. Сідней, 1994. 936 с. С. 385–391.

Дяків Вікторія

Науковий керівник – проф. Алексієвець Леся

ПРЕСА НАДДНІПРЯНЩИНИ ТА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ КІНЦЯ XIX – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА ОСОБЛИВОСТІ

Преса Наддніпрянщини та західноукраїнських земель кінця XIX – початку XX століття відігравала важливу роль у формуванні суспільної думки, національної свідомості та культурного життя українців. Наддніпрянська Україна перебувала під владою Російської імперії, де діяли жорсткі цензурні обмеження. Тим часом західноукраїнські землі входили до складу Австро-Угорщини, яка, попри певні обмеження, дозволяла вільнішому розвитку періодики. Відмінності у політичному режимі, мовній політиці та національних рухах визначали особливості функціонування преси в обох частинах України. Друковане слово ставало не лише засобом інформування, а й інструментом самоусвідомлення, збереження ідентичності, мобілізації громадськості до участі у суспільно-політичному житті. Саме тому аналіз періодичних видань того часу дозволяє краще зрозуміти, як українська преса сприяла пробудженню національної свідомості та боротьбі за автономію і культурну самобутність.

Метою цього дослідження є аналіз розвитку української преси в Наддніпрянщині та на західноукраїнських землях наприкінці XIX – на початку XX століття, виявлення спільних і відмінних рис у функціонуванні преси в умовах Російської та Австро-Угорської імперій, а також з'ясування її ролі у формуванні української національної ідентичності. У рамках дослідження особливу увагу приділено таким аспектам: умовам цензури і політики в різних регіонах, колу авторів, тематиці видань, їхній орієнтації на певні соціальні верстви, а також впливу на громадську думку й участі у національному русі.

У Наддніпрянщині наприкінці XIX століття преса розвивалася в умовах русифікації та суворої цензури. Російський уряд обмежував україномовну періодику та переслідував її видавців. Попри це, зусиллями української інтелігенції виходили такі видання, як «Киевская старина» (1882–1906), що стала провідним науково-історичним журналом. Хоча він і друкувався російською мовою, у ньому публікувалися численні матеріали, присвячені історії, культурі та традиціям українського народу, що сприяло формуванню національної свідомості [4]. У період революції 1905–1907 років у Російській імперії відбулося певне послаблення цензури, і це сприяло зростанню української преси. З'явилися видання, що відкрито використовували українську мову, як-от «Громадська думка» та «Рада» — перші щоденні україномовні газети у Наддніпрянській Україні, що мали чітке національне спрямування.